

Տարեկան գինը 10 լուրդի, կէս տարվանը 6 լուր.
Առանձին համարները 7 կօպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցեն. Տիֆլիս. Редакція «Mschak».

ՆԵՐԿԱՅ 1890 ԹԻԱԿԱՆԻ

„ԱԾԿԿ“

ԴՐԱԿՈՆՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔՍՂԱ-ՔԾԿԱՆ ԼՇԱԳԻԲ

Հրատարակվում է Թիֆլիսում, նոյն դիրքով և նոյն պրօգրամայով։ Մենք ստանում ենք սեփական հեռագիրներ։
 «ՄՇԱԿԻ» տարեկան գինը 10 բուբլի է, վեց ամսվանը 6 բուբլի։
 Գրիլ «ՄՇԱԿԻՆ» կարելի է ԽՄԲԱԳԻՏԱՏԱՆԸ (Բարձրակայս և Բազարնայա փողոցների անկիւնում, Թամանիշենի տանը)։
 Կայսերաթեան ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿԻՆ» գրիլը համար պէտք է զիմնել հետևեալ հասցեավ։ ՏԻՓԼԻՍ, Պեճակյա գաչեա «ՄՇԱԿԻՆ», իսկ արտասահմանից. Tiflis, Rédition du journal arménien «MSCHAK».

գերմանացիք, հակում ունեն դեպի գաղթականութիւնը, այն ինչ ֆրանսիացիք ամենելին ընդունակ չեն հաստատել գաղթականութիւններ։

մութեան կամբին, և զրանից եղրակացնում են, ուրեմն, որ այդ երեսյթի առաջնառնելը՝ մարդկային ոյժից վեր է....
Աւելորդ ենք համարում հակածառել այդ բոլոր կարծիքներին, բայց այն կարծիքից, որը չանք է անում լուծել ինսդիրը սօցիալական տեսակէտից, ընդունելով որ Ֆրանսիայի ազգաբնակութեան թւի նուազելու պատճառը աղքատութիւնն է: Յայտնի է որ եւրօպական երկիրներից ֆրանսիան ամենաշարուստ երկիրն է, մի երկիր, որը ամենից քիչ պը օլ է տարիատ ունի: Այդ երկրի թէ դիւզական և թէ քաղաքային աշխատող, բանւոր գասակարգը նիւթապէս աւելի լաւ զրութեան մէջ է, աւելի ապահոված է, քան եւրօպական որ և ուրիշ երկրում: Եւ յայտնի է որ չքաւորներն են, ունին ունեն, են՝ ունին մաս

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսիայի ազգաբնակութեան թւի նուազելը
—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Ախալցիայից
Ներքին լուրեր. —ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մասսա
սերմադի կրթութիւնը. Լուրեր Կ. Պօլտից. Արտա
քին լուրեր. —ՀԵՐԱԳԻՐՆԵՐ. —ԲՈՐՍԱ. —ՅԱՅՏԱ
ԱՐԴԻՌԻՆԵՐ. —ԲԱՆԱՄԻՐԱԿԱՆ. Ծիսակոստ

Այդ ինքը մասին մի զեկուցում արեց
Պարիպի բժշկական Ակադեմիայի նիստում:
Այդ զեկուցումը աշալին արտուր Հարուցեց
ամբողջ Ֆրանսիայում և առիթ առեց այլ
և այլ վիճաբանութիւնների, ծնեցնելով մի
ամբողջ գրականութիւն ազգաբնակութեան
Բայ առանձն առաջնական մասին:

Սի երրորդն ասում է, որ ազգաբնակութեան թւի նուազման պատճառը կրօնական զգացմունքի, հաւատի թուլանալն է Ֆրանսիայում և պահանջում է որ վերջ դրվի անհաւատութեան տարածմանը: Չորրորդն առաջարկում է աշխատող, փիլական քաղաք-Երևան, որպէս զի ազգաբնակութեան թիւը շատանայ, աճի և այլն: Վերջապէս գտնվում են և այնպիսի գրողներ, որոնք ստորագրակութեան թւի նուազման պատ

տրում է, պիսից դուքս զայտի նորից իր վարձա-

տրութիւնը և պահեստի քրէհ, և այլն:
Այդ պատճառով կօմիախօներ պահեստատէրերը
շուտով տասնեակ և հարիւր հազարների տէր
դպրձան, իսկ խեղճ աշխատող ծխախոտացանը
իր աշխատանքի վարձ ստացաւ միայն այնքան,
որքան նրան վճարում է հորի միւս բերքը, համե-
մատաբար շատ քիչ աշխատանքով։ Պատահական
գիւղական արիասիրտ արդիւնաբերող երիտա-

սարդները, որոնք չընկճվեցան Թիֆլիսի Կօմիսիոներ պահևատաւէինսերի առաջ, զգուարութիւններին յալթելով ուղղակի յարաքերութիւն սկսեցին Ուռասստանի հետ, և շահնիցան. դրանից խրախուսված վերջններա ևս մի մի ազգուկներ դարձան խեղճ գիւղացու աշխատանքի նիւթը ծծելու և միակ չոր կմախքը նրան թողնելու:

Այդ հանգամանքների շնորհով ծխախոտի մշակութիւնը մեր կողմերում ոչ այնքան զարգացաւ (յատկութեան և տեսակի կողմից) և ոչ եւ ցանողի համար նիւթական այն բարերար ազդեցութիւնն ունեցաւ, ինչպէս եղաւ Հիւսիսային

Կոմկաստմ գաղթական յոյների վերաբերութեամբ:
Մանաւանդ Ալբայն 86—87—88 թւերի ստոր
առանձիւթեամբ առաջ հունձո և առևտոի ճանա-

ժամկետնակը առաջ է տեսլու և առաջը, պահ
ժամը մեծ հարուած առեցին մեր ծխախոտացան
գիւղացիներին, իսկ, ընդհակառակն, տղրուկ-պա-
հևատատէրերի փորերը ուղղոցին: Խերդ գիւղացին,
մի քանի շահի աւելի աշխատելու յուսով՝ հա-
ցահատիկ ցանել է այնքան, որքան կը բաւակա-
նանար իր տարեկան պաշարը լրացնելու, իսկ
մնացած բոլոր միջացները, աշխատանքն ու ժա-
մանակը դրոծալիրել էր ծխախոտի վրա: Այժմ
աւ թէ վատ, մերքոր աատրաստ է, հարկաւոր է

6 лінійка

Հայոց առաջնահարաբեկ առաջնորդութիւնը առաջնորդութիւնը առաջնորդութիւնը

Յայտնի է, որ ծխախոտի մշակութիւնը գիւղա
տնտեսական արդիւնաւէտ ճիւղերից մէկը լինե
լով, մի և սոյնը կազմում է նաև պետական եկա
մտի մի համաւոր աղբեկը, ուստի և նրա բար
գաւաճումն անշուշտ պիտի գրաւէր թէ հասարա
կական և թէ կառավարութեան ուշադրութիւնը
Վերջին իրանից կախված միջոցները չէ խնայու-
ծխախոտացաններին նպաստ ցոյց տալու, որոն
մէջ նշանաւոր տեղն է բանում արտասահմանի
ներմուծելիք ծխախոտի վրա գրած բարձր մաքու-
(14 լ. 40 կ. ոսկի), որով առաւելապէս տեղա
կան արդիւնաբերութեան պահանջը, արհեստը
արժողութեան ակնք ուսուցուանա:

Ամեն տեղ, որտեղ կլիման և հողը թուլատրա
էն, կարձ միջոցում սկսեցին փորձեր անել
շատ տեղերում մեծ աջողութիւն գտնել: Ս
կայն չ նայելով այդ բոլոր յարմարութիւնների
մասնազէա վարպետների բացակայութեան պա
ճառով ընտիր ծխախոս արտապելը շատ դ
ժուարութիւնների էր հանդիպում, ուստի և,
նայելով բարձր մաքսին, տաճկական ծխախոս
ներմուծումը դարձեալ շարունակվում էր զգա
քանակութեամբ, թէե համեմատաբար նախկին
քիչ: Հետզհետէ ժողովուրդը սկսեց սովորել, ին
պէս ասում են, «ծխախոսի լեզուն» և աղմաւ
նել յատկութիւնը, որով և աւելի չափաւոր
տաճկական ծխախոտի գործածումն Ռուսաստ
նում, մինչև որ վրա հասան աւելի աջող հս
գամանքներ: Թիւրքիայում ծխախոտի մենավաճ
ռութիւնը կապարով տրվեց Գրանսիրական մի կերպեան (Քէմիր), որը օգտնելով իր եղակ

իրաւոնքներից, սկսեց ճշշումն գործ զնել ծխա-
խոտացանների վրա, կամայական գներ զնելով
գիւղացու այդ աշխատանքի, և անտեսութեան
այդ նշանաւոր աղբերի վրա: Գիւղատնաւու-
թեան միակ այդ բերքի մշակմանը հաստատապէս
պարապուիները, տեսնելով իրանց անել գրութիւ-
նը Թիւրքիայում, սկսեցին փրկութիւն որմնել
Ուռանաստան գաղթելով:—Նրանք արհեստին հմտա-
լինելով, խափյն կարողացան գտնել յարմար տե-
ղեր Հիւսիսային Կովկասում, Սև ծովի աղաս
կօղակների և Սև ծովի միւս ափերի հողերի վրա
—Դրանք, որ մեծ մասամբ յոյներ էին, ի վարուց
յետէ փորձված լինելով և լաւ հասկանալով հողե-
ն արդիւնաբերելիք բերքի «լեզուն», սկսեցին
շատ աջառ կերպով արդիւնապործել այդ բերքը և
նրա յատկութիւնը այնքան աղնուացըն, որ թիւր-
քաց ծխախոտի պահանջը Ուռանաստանի համար
բաւականաչափ սահմանափակեցին, իսկ տեղա-

Նրանց օգնում էր նաև, բայց միւս բարեկա
ջող դէպքերից, իրանց ընտրած տեղերի ճամա-
պարհների հաղորդակցութեան յարմարութիւնը
որի չնորհով նրանք իրանց բերքը շատ հեշտո-
թեամբ և շատ էժան քրէհով կարողանում էին
վաճառահանել Ռուսաստանի խորքը և կամ այն
տեղի վաճառականներին հրաւիրել իրանց մօտ
բերքը մեծ օգտով վաճառել: Այդպիսով կար-
միջոցում ամեն միջոցներից զուրկ քաղցած
ծարաւ յոյն վարպետը նշանաւոր գումարներ
տէր գարձաւ և ծխախոտի մշակումն Հիւսիսացի
կովկասում—նաև Ղրիմում, Բէսարաբիայում և
բարձր կուլտուրականութեան համեստով համա-
րեա կատարելապէս ապահովեց մշակումներին:

Այդ հանգամմերը չէր կարող չը լացնել մի-
երկրի—Անդրկովկասի—գիւղատնտեսներին, որ
միաժամանակ սկսեցին Վրաստանի—Խմէրէթու-
Մինսկիայում, Խմէրիայում, ինչպէս և մեծ ծ-
ւալով Թէլաւի, Մէնսկի, Զաքաթալի շրջաններու

և Բորչալուի գաւառում այդ ցանքսով պարապեց Փորձեր եղան նաև միւս նահանգներում։

Երկիրը բերքը արտազրեց պահանջածից աւելաւ, սակայն աշխատողի փորձնական հմտութեան բայց կայտութեան պահանառով նա գերծ չը մնամի քանի պակասութիւններից, որոնք վերաբերում էին առաւելապէս յարմար միջոցում քաղելուն, չորացնելուն, գարսելուն և կապելուն բացի գրանից, մեր կողմերի ճանապարհների անյարմարութիւնները և դժուարութիւնները խոչ գուս եղան նրան մաքառել հիւսիսացին բերքի գերավաստանի և Խմերէթի սարերի լանջերից ծխախոսափերիկ քանակութեամբ ձիաներով, երբեն շալակներով պէս էր իջեցնել յարմարաւոր տեղեւ և ապա ամեն տեսակ նեղութիւններով այնտեղի ճանապարհնել ուր հարկն է։ Ես այդ, ի հարկէ, վաճառականին անձեռնաու էր, ուստի և գիւղացիները իրանք սկսեցին ամեն բան յանձն առնեն և բերքը բերել Թիֆլիս։ Միւս տեղերի կենտրոն և Թիֆլիսը դարձաւ, ուր և կապմեցան այսպէս ասած «Կօմիսիօներ պահեստատէրեր», որոնք յայտնի տեղ պահեստատէրի որոննելով և նա 65 ր. իսկ այժմ 110 ր. տարեկան արժեցու «պատէնտով» ապահովվելով^{*)} իրանց մօտ էր ընդունում գիւղացու այդ բերքը վաճառելու Տեղացին և Ռուսաստանից երբեմակի այցելու ծխախոտավաճառողները դիմում են այդ պահեստաները, որտեղ և գնում իրանց մօտ էր հարկաւոր քանակութիւնը կամաց կամ կոմիտին ծխախոտը։ Կօմիսիօներ պահեստատէր իրան կատարեալ իրաւունք է համարում անձինքան վաճառել անօքնական գիւղացու ձեռքի քրամքի արդիւնքը իրան յայտնի գնով իսկ որոջը հաշիւ տալ այնպէս, որպէս իսիդօք թողլ

նպար, իրանց ստայած դաստիարակութեան և կրթութեան շնորհով, ամուսնական կապերը կապելուց յետոյ՝ միշտ խուսափում են որդեքնութիւնից, որպէս զի վայելեն ազատ կեանք, կաշկանդված չը լինեն ընտանեկան հոգսերով, լիապէս և անարգել վայելել կարողանային հասարակական կեանքի ունայն գուարծութիւնները: Այդ է պատճառը, որ ֆրանսիուհին, մենք ասում ենք ունեղոր ֆրանսիուհին ամուսնանալով՝ ունենում է մի, շատ շատ երկու զաւակներ, որպէս զի մի, կամ շատ շատ երկու հատ ժառանգ ունենայ միայն, քանի որ հարուստ տոհմը պէ է տք է գոնէ մի հատ ժառանգ ունենայ, — և ապա երիտասարդ կմնը, իր մարդու համաձայնութեամբ, իր սեփական կամքով, գուցէ նոյն իսկ բուն արուեստական միջոցներով՝ վերջ է դնում որդեքնութեանը, որպէս զի երկուսն էլ (կինը և մարդը) իրանց անձնական ազատութեան, հասարակաց կեանքի ազատ վայելման մէջ՝ կաշկանդված չը լինեն ընտանեկան անչափ մեծ հոգսերով:

9. U

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԱԽԱԼՑԻՍՅԵՑ

Յուլիսի 27-ին

բում է քաղաք և ընկնում որ և է պահեստատի-
րոջ թակարդը, պահ տալիս այստեղ իր ապագա-
յի բոլոր յոյսը, մի քանի բուրդի փոխ առնում և
վերադառնում տուն: Անցնում են ամիսներ, խեղճ
գիւղացին հարիւրաւոր վերատեր անցնելով, գա-
լիս է քաղաք, մի միսիթարական լուր ստանալու
իր ծիսախոտի ծախսի մասին: Սակայն պատաս-
խանը սովորաբար բացասական է լինում, թէև շատ
անգամ քեզքը վաճառված է լինում: Ինչ անէ խեղճ
գիւղացին, եթէ ոչ «քոռ ու ֆէշման» վերադառ-
նալ յետ, որպէս զի էլի ամիսներ անցնելուց յե-
տոյ գայ: Թէ որքան առասպելականութեան են
համնում անգութ պահեստատիրոջ գիւղացուն
տուած անխիղճ հաշիները, կերևայ հետեւալ օ-
րինակից, որ մենք վերցնում ենք համեմատարար
միջին տեսակինը, ամաչելով դրանից աւելի զար-
հուռենին առի անմներ:

Գիւղացին նոյեմբեր ամսից սկսելով չորացնել
ծխախոտը, գեկանմբերի վերջերին հակ է կապում
և բերում քաղաք: Մի գիւղացի յունվարի սկզբին
քաղաք է բերում իր արդիւնաբերած 30 հակ
ծխախոտը, որի քաշը գիւղացուն իրան էլ յայտնի
չէ, և յանձնելով պահեստատիոն՝ 50 լուրի
կանխավճար առնելով գնումէ գիւղը: Անցնում են
ամիսներ մինչև նոր բերքի ժամանակն էլի հաս-
նում է և ահա պահեստատիոն կամ նոր է վաճա-

սում նրա ասլրանքը, կամ այդ ժամանակ է ու-
զում հաշիւ տալ, և ահա նա ներկայացնում է.

Յունվար ամսին ստացած 30 հակ բրուտո, 110
պուդ. մաքուր 100 պուդ ծխախոտ վաճառված
6 ամիս ժամանակով, պուդը 2 լ. 60 կօպէկ ¹⁾

—260 բութի:
Ծախսեր
Յունիվար. 30 հակ 100 պուլ.
Քրեմ պուղին 40 կոտէից²⁾ . . . 44 ր. — կ.

տրութեան հարցը բուն վաճառականական հաշ-
ուութ քնննելու լինենք, մենք արդարացի գտնում ենք
ուսուցիչների զայրոյթը: Համեմատելով ուսուցչի
ստացած ոռմիկը հասարակ գործակատարի, մինչեւ
անդամ ժառայի, սպասաւորի հետ, համոզվում ենք,
որ ուսուցիչն աւելի քիչ է վարձատրվում քան
գործակատարը, քան սպասաւորը—ծառան. եթէ
բաղդատենք գործակատարի, հասարակ, վարձական
մշակի աշխատութիւնն ուսուցչի նահատակելի ծա-
ռայութեան հետ, կրկին գործակատարին, մշակին
աւելի բաղդատոր պէտք է համարել, քան ուսուց-
չին, որ ցերեկվայ տաժանելի չարչարանքից յետոյ
երեկոյին էլ, գիշերն էլ նա ունի իր աշխատու-
թիւնը երկրորդ օրվայ համար պատրաստվելու,
թղթեր սրբագրելու. և այլ նախապատրաստական
հոգսեր. իսկ եթէ պահանջելու լինենք, որ ու-
սուցիչը, իր կոչման արժանապայել դիրքի համե-
մատ կենցաղագարվի, այն ժամանակ ողորմելին
ակամայ ցոյց տալու է իր ծակ զրպանը: Այսօր,
հոգաբարձութիւններն եղուիտական ուրախու-
թիւնով շփում են իրանց ձեռները մէկ մէկու,
և առաջեւ մի եռենի ուսուցիչ համար համար ուսուց-

Մշակի հակերն իջեցնելու համար.	1	>	50	>
Քաշի փող (կշռելու համար) . . .	1	>	10	>
Պահեստի քրեհ 11 ամիս պահելու				
հակին 5 կ.	16	>	50	>
Ապահովութեան վարձ 3).	6	>	—	>
Զեղ տուած կանխիկ փողով . . .	50	>	—	>
Տուած փողերին 0/0 մինչև վա-				
ճառելը.	26	>	40	>
Պահեստի կօմիսիօնը պ. 20 կ. 20	20	>	—	>
Միջնորդի փող	6	>	—	>
Մշակների կրկին քաշելու և տա-				
նելու 4)	1	>	60	>
2 պուղ պակասածին տուգանք .	28	լ.	80	>
Մուրհակի գումարի 6 ամս. զեղջ.	57	>	20	>

Անդամնը . . . 258 ր. 10 կ.
Մնում է վճարելիք . . . 1 ր. 90 կ.
Եւ ահա խեղճ գիւղացին շուարում է, ի՞նչ երես
սով գնայ տուն, ի՞նչ ասէ անհամբեր իրան սպա-
սողներին, սակայն և ուժմ դիմէ.... Եւ այսպէս
աշխատաւոր գիւղացին իր արդիւնքի վարձ ստա-
ցաւ ընդամենը 51 ր. 90 կօպ., որ կը նշանակէ
պուղին 52 կօպ. Իսկ պահեստատէրը որ ոչ
ցանել է, ոչ երաշտութեան ու կարկտի ժամա-
նակ աղի արցունքով Աստուծուն աղաչել, պաղա-
տել և նրա գթութիւնը հայցել,—իր զրապանն է
դնում 1 ր. 68 կ. պուղից (գուրս հանելով քրէհը)
իսկ եթէ դրա վրա էլ աւելացնելու վիճենք առ-

կաթողու կայարանից քըէն է, իսկ մինչև այդ-
տեղ հասցնելը վճարել է ինքն գիւղացին:

3) Թէն երբէք չմն ապահովացնում, սակայն
շատ դէպքերում վարձն առնում են յօդուտ ի-
ոանց:

ծառայել հայ դպրոցին, դաստիարակել և պատրաստել մանուկ սերունդը մարդկութեան պիտանի անդամներ լինելու, սակայն այդ ասպարեզում գործելու անտառնելի խոչնորաները սառեցնելով նրանց միջի սկզբունքի եռանդը, աղի արցունքով հեռացել են այնքան ջերմ սիրով փայփայած ուսուցչական ասպարեզից. անտարակոյս, նրանք ներկայ վիճակում համեմատաբար աւելի լաւ են վարձատրվում և գնահատվում: Միթէ ուսուցիչը, որ դպրոցի կեանքն ու հոգին է, պէտք է այնքան ստանայ, որ ստիպված լինի արհամարհանքով, դժուակը վերցրած փախչել և էլ յետ մտիկ չը տալ դպրոցին: Եթէ մենք ցանկանում ենք կանոնաւով զպրոցներ ունենալ, հարկ է, որ լաւ ուսուցիչներ հրաւիրենք մեր զպրոցներում, լաւ ուսուցչին հարկաւոր է համապատասխան վարձատրութիւն. ուսուցչական պաշտօնը, դիրքն արժանավայել բարձրութեան հասցնել և հրավորել շատերին ուսուցչական կոչման պատրաստվելու և ոչ թէ օրից օր մեր լաւ ոյժերը, ընտիր ուսուցիչներին զգուեցնելով փախցնել դպրոցից:

Այս, բոլոր գրածու իրեն առաջարկածն համարելով, համարձակվում եմ խորհուրդ տալ մեր Ա-խալցիսայի երկսեռ դպրոցների հոգաբարձութեան, եթէ նրա համար քաղցր է դպրոցի բարոյական ա-պագան, նրա առաջադիմութիւնը, լաւ կը վնիքը, ե-թէ նա բարեհաճէք հրաւիրել արժամնաւոր, գործու-նեայ, բարեխեղն ուսուցիչներ և ոչ թէ ինայողու-թեան համար լցնել դպրոցը «տանա-տօլուղ»-նե-րով. թող մնի հոգաբարձութիւնը չը խնայէ բարձր ռոճիկը, այլ պահանջէ դպրոցի արդիւնքը:

Գիտեմ, անշուշտ հոգաբարձուներից մի քանիսն
ինձ միամիտ համարելով պիտի ցոյց տան դպրոցի
պիտօնէն, ելմմտական նախահաշխւը. այն, գի-
տեմ, ինքս էլ եղել եմ երբեմն հոգաբարձու,
«վերմակի համեմատ պէտք է ոտքերը մեկնել»,
սակայն, Ախալցիսայի դպրոցներն այնքան աստ-
հովված են, որ եթէ մի երկու հազար էլ աւելի
ծախսելու լինի, քան եկեղեցական կալուածներից
սպասելիք եկամուտը, այնու ամենայնիւ, ուժն
հարիւր երկսեռ սասերի կէմփո էլ, իրեն թոշակ
եթէ հնգական բուրգի պահանջվելու լինի՝ լրաց-
նում է պակասորդ երկու հազար բուրգին: Խակ
անունով միայն երկդասարանեան դպրոց պահել
է առաջնական դպրոցը՝ պահանջվելու մէջ մտնելու
պատրաստ պատանեակներ, այլ, հազարաւոր ա-
պուշ իցիօններ: Առ այժմ այսքան:

Նողի վրա դրված հարկերը—գումարը կը հասնէ գուցէ քիչ պակաս 2 րուբլուց։
Այս առաջ բերած օրինակն ինչքան էլ վրդով վեցուցիչ և զարհուրելի թուայ, նոյնքան և զուտ ճշմարտութիւն է, որի դէմ ոչ ոք չէ կարող բոլորել։
Նոյն տեսակի և սիստեմայի հաշիւ է տրվում նաև աւելի էժան ծախածների տիրոջը, որով խեղճը դեռ ապագայի ցանքառվ պարտական է մնում պահեստատիրոջ. իսկ բարձր գնոլ (4—5 ր.) ծախողները, ի հարկէ, բազդաւորութիւն կը լինի, որ առանց վնասի կը պիծնեն։

Եյլով առաջարկած առաջարկութեամբ, լ անդիւզ, օրականութիւն արդիւնաբերութիւնը յատկութեան, տեսակի և քանակութեան կողմից չէր կարող առաջ գնալ ուստի և 1889 թիւն ծխախոսութիւնը ցանքաց Անդրկոմիասում $\frac{2}{3}$ -ով պակասեց, որ և փոքր ինչ ազդեց նրա գնի վրա, թէև մեծ մասը վերոյիշեալ հաշվի համաձայն պահեստատիրոջ օգախն էր մնում: Ուստի ծխախոտացանները, ապագայի վրա յոյս դնելով, ներկայումս էլի սկսեցին անցած տարվանից համեմատաբար աւելի ցանել, ի հարկէ ի մեծ ուրախութիւն կօմիսիօներ—պահեստատէրերի:

Ծխախոտի գործարաններն էլ պարզ ի պարզոց գիւղացու քայլայման մէջ տեսնելով իրանց աւերումն, այնու ամենայնիւ շատ անտարելեր աչքով են նայում այդ բոլորի վրա և ոչինչ թեթեռութիւն կամ միջոց չեն որոնում այդ անել զրութիւնից—առաւելապէս կօմիսիօներ պահեստատ էրի ճանկերից աղատիելու, քանի որ այդ այնքան զոհողութիւն չէր պահանջիր: Կարող էին իրանց սեահական մարդիկ ուղարկել կենտրոնական գիւղերում գիւղացիներից ծխախոտն առնելու, և այդպիսով այլ միջանկեալ կօմիսիօներ—պահեստատէրերից առաջարկած առաջարկութեամբ, լ անդիւզ, օրականութիւն արդիւնաբերութիւնը յատկութեան, տեսակի և քանակութեան կողմից չէր կարող առաջ գնալ ուստի և 1889 թիւն ծխախոսութիւնը ցանքաց Անդրկոմիասում $\frac{2}{3}$ -ով պակասեց, որ և փոքր ինչ ազդեց նրա գնի վրա, թէև մեծ մասը վերոյիշեալ հաշվի համաձայն պահեստատիրոջ օգախն էր մնում: Ուստի ծխախոտացանները, ապագայի վրա յոյս դնելով, ներկայումս էլի սկսեցին անցած տարվանից համեմատաբար աւելի ցանել, ի հարկէ ի մեծ ուրախութիւն կօմիսիօներ—պահեստատէրերի:

Ծխախոտի գործարաններն էլ պարզ ի պարզոց գիւղացու քայլայման մէջ տեսնելով իրանց աւերումն, այնու ամենայնիւ շատ անտարելեր աչքով են նայում այդ բոլորի վրա և ոչինչ թեթեռութիւն կամ միջոց չեն որոնում այդ անել զրութիւնից—առաւելապէս կօմիսիօներ պահեստատ էրի ճանկերից աղատիելու, քանի որ այդ այնքան զոհողութիւն չէր պահանջիր: Կարող էին իրանց սեահական մարդիկ ուղարկել կենտրոնական գիւղերում գիւղացիներից ծխախոտն առնելու, և այդպիսով այլ միջանկեալ կօմիսիօներ—պահեստատէրերից առաջարկած առաջարկութեամբ, լ անդիւզ, օրականութիւն արդիւնաբերութիւնը յատկութեան, տեսակի և քանակութեան կողմից չէր կարող առաջ գնալ ուստի և 1889 թիւն ծխախոսութիւնը ցանքաց Անդրկոմիասում $\frac{2}{3}$ -ով պակասեց, որ և փոքր ինչ ազդեց նրա գնի վրա, թէև մեծ մասը վերոյիշեալ հաշվի համաձայն պահեստատիրոջ օգախն էր մնում: Ուստի ծխախոտացանները, ապագայի վրա յոյս դնելով, ներկայումս էլի սկսեցին անցած տարվանից համեմատաբար աւելի ցանել, ի հարկէ ի մեծ ուրախութիւն կօմիսիօներ—պահեստատէրերի:

ՆԵՐՔԻՆ ՀՈՒՐԵՐ

Վրաց «Խմբըի» լրագրի մէջ տպված է պրօ-
ֆէսոր Օ. Զուբինօվի զիտնական գրականական
գործունէութեան. յիտնամեեաց յօբելեանի տօնա-
խմբութեան նկարազրութիւնը, որ տեղի է ունե-
ցել Քութայիսում, յուլիսի 30-ին: «Հանդէսը, որ
տեղի ունեցաւ այսպէս անուանված «թագաւորա-
կան տան» բագում, Բիօնի ափին, զրաւեց մօտ 200
հոգի և բազմութիւնը, անկասկած, աւելի կը լի-
նէր, եթէ սասաթիկ շրքի պատճառով քութայիսի-
ները գնացած չը լինէին ամարանոցները: Ճաշի
ժամանակ ներկայ եղողների կողմից չորհաւորա-
կան հեռագիր ուղարկվեց յօբելեարին: Ճաշի ժա-
մանակ ճառեր խօսեցին իշխան Պ. Թումանով,
Իշլ. Կ. Լորտիկապանիձէ և հայր Տէր-Դաւիթ
Եսրալեանց և որիները: Ճաշի կառավարիչը,
իշխան Պ. Թումանով առաջարկեց պրօֆէսոր
Ի. Օքրոմչէզզովի և վրաց զրողներ՝ Ակակի
Ծէրէթէլիի, Խլիա Չավչալաձէի և Ն. Նիկո-
լաձէի կենացները, որոնք մեծ ոգենորութեամբ
ընդունվեցան: Ճաշվայ վերջը, պրօֆէսոր Օքրոմ-
չէզզով, որպէս մօտ ծանօթ յօբելեարի գործունէ-
ութեանը, մի ճառ խօսեց, որով բացատրեց Զու-
բինօվի աշխատութիւնների նշանակութիւնը: Պա-
րնի ճառը մեծ համակրութեամբ ընդունվեց:

Յիզայից «ԽՈՎՈԾՏԻ» լրագրին գրում են հետեւ՝
և ալը: «Այստեղ կազմակերպվեց անտառապահ-
ութեան մի ընկերութիւն: Այդ ընկերութեան
անդամները կազմում են անտառատէրերը և
անտառապահները: Ընկերութեան նպատակն է
զարգացնել անտառային նոր տեսակները, պահ-
պանել անտառները ոչնչացնելուց և լինել միջ-
նորդ անտառապահն: Վարչութեան, առետրականնե-
րի և անտառատէրերի մէջ: Խրաքանչիւր ամառ
ընկերութեան անդամները կը ճանապարհորդեն
մեր երկրի անտառային հարստութիւնները մասնա-
մամնաբար ուսումնասիրելու նպատակով: Ընկե-
րութիւնը կը նպաստէ այն կալուածատէրերին,
որոնք կանօնաւոր անտառային անտեսառութիւնն
կունենան: Ընկերութիւնը առնում և ծախտում է
սերմեր և ծառեր և մի գրասենեակ ունի, որտե-
ղից կարելի է ամեն տեսակ տեղեկութիւններ
ստանալ:

Բայազէտի և նրա շրջակայ մի քանի գիւղերի անասունների մէջ տարածված է դաբաղ անուանված հիւանդութիւնը: Թէև այդ ցաւով անասուն-

տարին էլի նոյն եռանդով կաշխատէր և գործարանը շատ ամսամբ պատահարների չէր ենթարկվի, սախափած լինելով պուլին մի քանի ըուբլիներ աւել վճարել:—Սակայն ցաւելով պէտք է ասել, որ մեր գործարանատէրերը այդչափ հեռու չեն նայում:—Դեռ մի քանի տարի առաջ մտածում էին գումար դնել և կենտրօնական պահեաստ պահել Յիշլիսում, սակայն չը նայելով դրա վերին աստիճանի օգտաէկտութեանը մէկ մէկունախանձով, այդ միտքը միայն ենթարկութիւն մնաց:

Կեր չեն կոտորվում, բայց 10—15 օր չեն կարող մասում արածել և տեղից շարժվել, հետևաբար և սկսում են նիշարանալ: Այդ հիւանդութեան միջոցին կաթնատու կենդանիներն ևս կաթ չեն տալիս մինչև առողջանալը:

Մեկ հաղորդում են ՆՈՐ-ԲԱՅԱԶԻՏԻՑ հետևեալը. «Քաղաքին մօտ հարթավայրում գտնվող արտերը արդէն սկսել են քաղել: Այդ արտերից շատերը թզաչափ բարձրութիւն ունենալով, անկարելի է լինում գերանդիով հսձել, այդ հացարոյսերը փետում են ձեռքով և այդ հունչը տեղական բարբառով կոչվում է փետօն: Փետելու համար վարձում են կամացը, աղջիկներ և նոյն իսկ տասարտարեկան երեխաներ աղքատ դասակարգից. իսկ վարձուներ լինում են աւելի ունեղողերը և վճարում են փետողներին օրական 20—25 կոպէկ: Յիշալ պատերը երաշտութեան պատճառով այդ պէս կարծ մնացին և այդ արտերից զրեթէ անընական է առատ պտղաբերութիւն յուսալ: Բացի այդ այս տարի Նոր-Բայազիտի հանդում երեսում են անթիւ միներ, որոնք ուտում են թէ խոտը և թէ հացարոյսը, մեծ վնաս պատճառելով խեղճ հողագործներին: Այստեղ շատ հով է, երեկոները առանց վերաբերի զժուար է մասգալ: Խակ անձրևներից յետոյ այժմ եղանակը գեղեցիկ է: Մթերքները ընդհանրապէս էժան են:

Են հետեւեալը, յուլիսի 24-ից. «Բարթուղիմէոս եպիսկոպոսը երկու օր առաջ կ. Պօլիս ելաւ Պրուսացից: Կը կարծիի, որ պատրիարքի հրաժարականը ընդունելով, Բարթուղիմէոս եպիսկոպոսը տեղապահ պիտի ընտրվի և եթէ լաւ (?) տեղապահութիւնը ընէ, պիտի ընտրուի պատրիարք»: Մի ուրիշ աղբիւրից մեզ տեղեկացնում են, որ պատրիարքական տեղապահի պաշտօնի համար ուրիշ թեկնածուներ աջքի առաջ ունեն: Խնչպէս յայտնի է, Աշղեան պատրիարքը արդէն տուել է իր պատճառ առաջ և ալ հրաժարականը, բայց Բ. Դուռը չէ ընդունել մինչեւ այժմ, և խնչպէս մեզ զրում են կ. Պօլսից, անզիլիական դեսպանը սննդում է օսմանեան կառավարութեան թէ չը պէտք է ընդունել պատրիարքի հրաժարականը, խորհուրդ տալով քաղցրութեամբ վարվել:

ՆՈՐ-ԲԱՅԱԶԴԻՑԻՑ մեղ գրում են. «Մինչև այժմ
այսաեղի դպրոցներում տիրացուական ուղղու-
թիւն է տիրում, որ պատմի չէ բերում Նոր-Բայա-
զիսի պէս քաղաքին իր 10,000 բնակիչներում։
Նոր-Բայազէտի գաւառում, որը 100 գիւղից է
բաղկացած, համարեա ծխական դպրոցներ չը
կան. թող մեծ գիւղերը, մի քանիս միասին միա-
նալով՝ ընդհանուր կենտրօնական ծխական դըպ-
րոցներ պահենա։»

Վերջին ժամանակներս թիվը լիս ուշարադի է անսպասելի է անսպասելի հիւանդութիւնը և այդ հիւանդութեան պատճառով կաթնասու կովերից շատերը սատկում են: Հիւանդութիւնը աւելի սաստիկ կերպով տարածված է Հաւաքարի նախիրում:

—

Ֆրանսուական սովորութագալ շնորհական մինիստրը, այս օրերս Պարիզի գիմնազիաների առաջադիմ աշակերտներին ընծաներ բաժանելի մի ճառ արտասանեց, որի մէջ պարզաբանեց այն նպատակները, որ նախագծել է մինիստրութիւնը մատադ սերնդի կրթութեան վերաբերութեամբ:

Նր այդ խելացի ճառի վերջում մինիստրն ա

Անդրկովլասեան երկաթուղու Ցիխս-Ձիրի
կայարանի մօտ, ուր այժմ քարեր են կոտրառում
բաթումի ծովափը շինելու համար, մի սոսկալի
գժբաղութիւն պատահեց: Ուրբաթ երեկոյեան,
ինչպէս հաղորդում է «Խիկերիա» լրագիրը, երբ
քար կոտրող բանտորները դորձը թողեցին և
պատրաստվում էին տուն գնալու, յանկարծ
փլվեց սարը և իր տակ թողեց ութ հոգի բան-
տորներ: Մնացած բանտորները, որոնք արդէն,
բարեբաղդաբար, հեռացել էին դէպի կայարանը,
սարսափահար եղած արտասլելով, գոռում-գոշու-
մով յետ եկան և սկսեցին գժբաղդներին օգնու-
թիւն հասցնել: Թափված ժայռերի տակից կարո-
ղացան նոյն զիշերը հանել երկու բանտորներին,
որոնցից մէկի ոտները և միւսի զլուխն էր ջախ-
ջախված և բոլորովին անյուսավի դրութեան մէջ
են զանվում: Խակ ամսիս 3-ին, առաւօտեան վաշ-
դարձեալ հանեցին 4 բանտորների զիխներ, որոնց
թէ դէպերն էին այլանդակված և թէ ոսկորները
փշրված: Սարը գարձեալ փորում էն մնացած
բանտորների զիխները հանելու համար:

Մաշաղի Մեջիդ աւազակապետի գործի քննութեան մասին մեզ գրում են Ղուբայից հետեւալը: Եթբ մեղաղը վածը նկարագրում էր իր արած, այսպէս կոչված քաջագործութիւնները, պրօկորորը հարցրեց թէ իր կեանքի ոնմթաքրում քանի ցիւկան ազատութեան, վրլիմօրայութեան արուեստի, Հոօմը՝ որի զօրեղ աջը միացը հին աշխարհի բոլոր ոյժերը, որպէս զի դրանց ձուլիք նոր մարդ: Նրան քաջ յայտնի է, որ լ փօրմը և գիտութիւնների վերածնութիւնը արի նացրին մարդուն այն խոր քնից, որի մէջ ն ինկորմած էր մաղուց ի վեր, և լուսաւորեցին ն

ան ազատ մոքի ճառագայթներով, որ նորագոյն փրանսիացին Դեկարտի ժամանակներից մինչև Լոլաբը առաջ մղեց մոքի ազատութեան գործը, փշրեց այն վերջին շղթան, որով կաշկանդված էր նոր մարդը, դնելով այդ մարդուն իր իւստառնքների և արտօնութիւնների կատարեալ արձրութեան վրա: Երիտասարդ Փրանսիացին պիտի այդ բոլորը: Նրա սիրտը լցում է սրբազնան հպարտութեան զգացմունքով, երբ մտածում է, որ հնց ինքն է այն նոր մարդը, որին պատրաստելու համար պէտք եղան այնքան դարեր և այնքան ջանքեր: Նա զգում է իրան թողած սրբազն աւանդի մեծութիւնը: Նա պարտաւորվում է ամբողջութեամբ պահպանել այդ աւանդը և տալ նոյնը իր որդոց, որպէս զինուանք էլ, իրանց կողմից, կարողանան վիլխառ-փայութեան և ժամանակակից գիտութեան որդիք կոչվել և ֆրանսիայի ազատ քաղաքացի համար-վել:

ԿՈՒՐԵՐ Կ. ՊՈԼՍԻՑ
—
Կ. ՊՈԼՍԻՑ մեղ հետեւալ տեղեկութիւններն են
հասպառապեմ տուիսի 26-ից.

«Վաղը, յուլիսի 27-ին պիտի գումարվի սորգա-
յին ժողովը. սակայն պատրիարքի հրաժարականի
խնդիրն կը մնայ միւս նիստից. Այսպէս կենթա-
զրեն»:

«Օգոստասի 1-ից սկսեալ «Հայրածիք» թուրք օրաթերթ պիտի դառնայ, և համը 2 կոպէկ պիտի վաճառվի»:

Արեն և մինանց կողքին ժամանվում էր սրբազն գործառքում ամսղուհի:

բոլոր անզգիկան պաշտօնեաները հեռացան արդէն Հէլզօլանդ կղզուց բրիտանական զինուորական նաւակով, որը պէտք է տանէք նրանց Անգլիա: Մօտ 11 ժամին Վիճելմ կայսրը պէտք է գայ Հէլզօլանդ և ասի իջնի: Այդ ժամանակ հանդիսաւոր մաղթանք կը կատարի կայսրի և նրա սիլիսայի ներկայութեամբ: Այսօրվանից արդէն Հէլզօլանդեան ժայռի վրա ծածանվում է մասն սիրանական ոռօչակը:

— կ. Պօլսից լրագիրներին հեռազրում են, որ որոնցից 8 մեռան և 6 հոգի ծանր վ්‍යුքեր ստացան: — Վիլհելմ Կյայսրի գալու աւելիթով «Journal de St. Pétersbourg» լրագրի մէջ տպված է հետևյալը:

— Ա. թէնքից լրագիրներին հեռազբում են յուղիսի 30-ին. «Այստեղ տեղի ունեցաւ մի մեծ ցոյց Սակեղօնիսայում բօլգարական եպիսկոպոսներ նշանակելու դէմ»:

— Կ. Պօլսից մայրաքաղաքի լրագիրներին հեռագրում են. «Լուր է տարածվել, թէ սուլթանը մեծ վիզիր կը նշանակի Շակիր-փաշային, իսկ Տէվֆիկ-

փաշային արտաքին գործերի մինիստր: Սուլթանը
չափազանց գժվո՞ւ է թիւրքաց պաշտօնեաների
անգործունէութիւնից Հայաստանում և Մակեդո-
նիայում, և հրամանագրեց եռանդուն միջոցներ
գործ ղնելու քիւրղերին և արնաւուներին դապե-
տու հայրածառ:

— Լոնգօնից հեռազբում են. «Այստեղ ստացված տեղիկութիւնների համեմատ, Գվատէմալայում անիշխանութիւն է տիրում: Հանրապետութեան նախագահ գեներալ Բարիլիաս պատրաստվում է արտասահման փախչել»:

բաւական է բերել մի փաստ զործերի խսկական զրութեան մասին գաղափար կազմելու համար կասկած չը կայ, որ երկու զօրեղ կայսրութիւնների մէջ եղած բարի հարեւանութեան և բարեկամական յարաբերութիւնները կամբան յարաբերութիւնները

— Աօֆիայից գրում են, որ Բօլգարիայի կառավարիչները առ այժմ յետաձգել են Բօլգարիան անկախ թագավորութիւն հոչակելու մտքի իրաւանդունքութիւնը, որպէս յայտնի է անդ, որ երկու Միապետութիւնները, որպէս ամբողջ գործունէութիւնը

բոլոր իրանց հոգատարութիւնը Իրանց ժողովուրդ
ների բարօրութեանը և Նրանց բարեկեցութեան
զարգացմանը, որի առաջն պայմանը խաղաղու-

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՍԱՂ. ՍԵՐՆԴԻ ԿՐԹՈՒԽԹԻՒՆԸ

Ֆրանսիական ժողովրդական լուսաւորութեան կատարվեց: Նախ կարգացվեց անզօղ-գերմանական դաշնագրի յօդուածի ընթերցումը, որով Անգլիան վիճանում է կղզին գերմանիային: Ապա, անզղիական դրօշակի հետ միասին բարձրացվեց գերմանական դրօշակը: Երկու դրօշակներն ևս միմեանց կողքին ծածանվում էին մինչև արևի մայր մտնելը: Կղզուն նահանգապետութեամբ: Պացիերու է տանը օրով գայլուկի տօնավաճառ: Գայլուկը կարելի է բերել տօնավաճառ նրա բացումից երեք օր առաջ:—Լրագրական լուրերին նայելով, Մօսկվա է գալիս Բէլգրադի քաղաքագլուխութիւն 10 միլիոն գումարի փոխառութիւն անելու: ՊԱՐԴ, 4 օգոստոսի: Իոսայ զինուորական

ց. և նաև համար շատ պարզ է, թէ ինչ պէտք է սի և թէ ինչ կը լինի վաղվայ երիտասարդ Փը-նսիացին—մեր հանրապետութեան քաղաքացին շորդ գարու սկզբում: Նա երիտասարդ է, նա ժեղ է: Նա վարժվել է ենթարկվել պարզ և լայցի առողջապահութեան կանօններին: Մար-ամարզական վարժութիւնները նրան ձկում են սրձրել և տուել են նրա մկանունքներին ոյժ: և լոյնչամուռ տեղեկութիւններ ունի այն ո-մնների մասին, որոնցով կառավարվում է այնե-

բոլոր անդլական պաշտօնեանները հեռացան արդէն Հելգօլանդ կղզուց բրիտանական զինուորական նաւակով, որը պէտք է տանէր նրանց Ան-գլիա: Սօստ 11 ժամին Վելիկելմ կայսրը պէտք է գայ Հելգօլանդ և ափ իջնի: Այդ ժամանակ հանդիսաւոր մաղթանք կը կատարվի կայսրի և նրա սիլիսայի ներկայութեամբ: Այսօրվանից արդէն Հելգօլանդեան ժայռի վրա ծածանվում է միայն գերմանական զրօշակը:

—Կ. Պօլսից լուսպիններին հեռազրում են, որ

մինչխառը ուղևորվեց Գետերբուրգ:—Կօրուրդեան արինցը վերադարձաւ Սօֆիա:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 5 օգոստոսի: Առ և կասպից ծո-վերի նաւատարմի և նաւահանգիստների զինաւոր հրամանատար Պէշչուրօվ պետական խորհրդի անդամ է նշանակված:—Երէկ, հայոց եկեղե-ցու տանը, ուր աւելացնում էին երկու յար-կեր, քանդլեց կարնիւլը, որի ժամանակ քանդիւ-ցան գերամանները, որից վասալիցան 18 բանորմներ, որոնցից 8 մեռան և 6 հոգի ծանր վերքեր տու-

— Ալբանիայում տեղի ունեցան ծանր անկարգութիւնները: «Վիլհելմ Կայսրի գալու առիթեալ «Journal de St. Petersbourg» լրագրի մէջ տպված է հետևեալ հաղորդութիւնը. «Մի քանի ժամից յետոյ

ականութեան, ջերմութեան, և գիտէ որ այդ բութիւնները հաւանօրէն, կազմում են մի և յն շարժողութեան արտայացառութիւնները, և որ ամենքն էլ ենթարկվում են նոյնանման օնքների: Նա տեղեակ է նոյնպէս և այն բանին, որ գիտեն իր ժամանակակիցները մարմինները կազմութեան, քիմիական միացման և այն հաւառութիւնների մասին, որ կայ բարդ մարմինների մէջ, որնցից կազմված է իր շրջապատող հաւառութիւնները համար համեմութ էներգիան էլ: Երա լիսի 30-ին, «Այստեղ տեղի ունեցաւ մի մեծ ցոյց Մակեղօնիայում բօլգարական եպիսկոպոսներ նշանակելու դէմ:

—Կ. Պօլսից մայրաքաղաքի լրագիրներին հեռագրում են: «Լուր է տարածվել, թէ սուլթանը մեծ վիզիր կը նշանակի Շակիր-փաշային, իսկ Տէվֆիկ-փաշային արտաքին գործերի մինիստր: Սուլթանը շափազանց գգոնչ է թիւքաց պաշտօնեաների անգործունէութիւնից Հայաստանում և Մակեդոնիայում, և հրամանագրեց եռամնդուն միջոցներ

լուսակած է այն վարագոյքի ծայրը, որը գործ դնելու քիւրղերին և արնառուտներին զսպե-
ածկում է կենդանի ըստովիւնը: «Նա գիտէ այն լու համար»:

— Լօնդոնից հեռագրում են. «Այստեղ ստաց-
ված տեղեկութիւնների համեմատ, Գվատէմալա-
յում անիշխանութիւն է տիրում: Հանրապետու-

— Սօֆիայից գրում են, որ Քոլդարիայի կառագագութեանց թագաւորների տեսակցութեամբ, մասնաւոր առաջ այն մասին, թէ ինչ է արել մարդկան և բարեկամական յարաբերութիւնները կամրապնդվեն նրանց թագաւորների տեսակցութեամբ, մասնաւոր առաջ այն մասին, որ Կիպրու Սիապետները, որպէս յաշտնի է

անկախ թագաւորութիւն հոչակելու մտքի իրագործումը:
Աւելի մասրամասնօրէն վիտէ նա, թէ
ոչ է մտածում, ինչ էին պառամ, ինչու էին ոգե-
պել կատաղի բանակուր է սկըս-
վել աւտորիական և սեղբիական մամուլի մէջ՝
զարգացմանը, որի առաջն պայմանը խաղաղու-

Քական հարցուրը առլթով:

